

Збірник наукових праць

6. (1991). Основи педагогічної творчості вчителя : навч.-темат. план і прогр. курсу для педагог. спеціальностей вищих навч. закл. Київ. 32 с.
7. Поташник М. М. (1988). Педагогическое творчество: проблемы развития и опыт : пособие для учителя. Киев. С. 5–60.
8. (1996). Психологія і педагогіка життєтворчості : навч.-метод. посіб. Київ. 792 с.
9. Рубинштейн С. А. (1976). Проблемы общей психологии. Москва. 424 с.
10. Рувинский Л. И. (1973). Теория самовоспитания. Москва. 263 с.
11. Сидоренко Т. (2001). Творчість у діяльності вчителя. Рідна школа. № 5. С. 55-57.
12. Сисоєва С. О. (2006). Основи педагогічної творчості : підручник. Київ : Міленіум. 344 с.
13. Туркот Т. І. (2010). Педагогіка вищої школи : навч. посіб. для студентів магістрату-ри вищих навчальних закладів непедагогічного профілю. Херсон. 608 с.
14. Цапок В. А. (1989). Творчество (Философский аспект проблемы). Кишинев, С. 7.
15. Щербаков К. І. (1990). Вступ до спеціальності : навч. посіб. Київ. 166 с.

УДК 340

INNOVATIONS IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM OF UKRAINE: THEORETICAL ASPECT

Asia Ruban¹

ІННОВАЦІЇ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Ася Рубан¹

***Abstract.** The analysis of the concept of innovation in higher education is presented, the conceptual bases of innovative development of higher education are analyzed, the structure of innovation process in the sphere of higher education of Ukraine is considered.*

***Key words:** innovation, innovative activity, paradigm of innovative development of higher education*

***Анотація.** Представлено аналіз поняття інновації у вищій школі, проаналізовано концептуальні основи інноваційного розвитку вищої освіти, розглянуто структуру інноваційного процесу в сфері вищої освіти України.*

***Ключові слова:** система вищої освіти, інновації, інноваційний розвиток, тенденції, зміст, технології навчання.*

Сьогодні в нашій країні відбуваються значні зміни в освітній політиці. Освіта є не лише частиною соціального життя суспільства, а його авангардом: майже

¹ PhD, Izmail State University of Humanities, Ukraine, e-mail: asea_84@mail.ru

¹ Кандидат педагогічних наук, Ізмаїльський державний гуманітарний університет, Україна, e-mail: asea_84@mail.ru

VI Дунайські наукові читання

жодна інша її підсистема не може однаково підтвердити факт свого поступового розвитку таким великим обсягом інновацій та експериментів.

Освіта присутня завжди, хоча вона ґрунтується на минулому досвіді і спрямована в майбутнє. Про виховання та виховання майбутнього спеціаліста написано багато, що свідчить про інтерес до цього питання, з одного боку, та відсутність статичності в розумінні образу сучасного фахівця та фахівця майбутнього, з іншого.

Освіта присутня завжди, хоча вона ґрунтується на минулому досвіді і спрямована в майбутнє. Про виховання та виховання майбутнього спеціаліста написано багато, що свідчить про інтерес до цього питання, з одного боку, та відсутність статичності в розумінні образу сучасного фахівця та фахівця майбутнього, з іншого.

Інновації в освіті визначаються як цілеспрямований процес трансформації практик шляхом впровадження навчальної, педагогічної чи організаційної новизни, яка є предметом поширення та яка спрямована на стійке покращення навчальних успіхів суб'єктів навчання.

Розвиток інноваційної та освітньої діяльності залежить від зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на вищі навчальні заклади. Зовнішнє середовище характеризується посиленням конкуренції, змінами державної політики та модернізацією системи освіти, а також зміною квоти абітурієнтів та вимог до випускників від роботодавців. Внутрішнє середовище характеризується компетентнісним підходом, стандартами третього покоління, які вимагають суттєвих корекцій в організації навчального процесу. Всі ці фактори, так чи інакше, призводять до збільшення та розповсюдження педагогічних інновацій, які дають змогу вивести якість освіти на новий рівень, що відповідає вимогам сьогодення та завтрашнього дня.

Початкові умови для розвитку інноваційної та освітньої діяльності визначаються такими факторами: організаційно-технологічні; мотиваційно-психологічний; матеріально-технічні; інформація.

Інноваційний підхід до викладання зумовлений: швидким оновлюванням знань; інтенсивна комп'ютеризація суспільства; затримка передачі соціального досвіду; організаційно-структурна криза світової системи освіти.

У цьому сенсі педагогічні інновації можна розглядати як системну відповідь на соціокультурну динаміку розвитку як цивілізації в цілому, так і окремої людини.

Прийнято виділяти принаймні три основних характеристик інновацій в освіті:

1. інновація пропонує покращення, яке можна виміряти (підвищення рівня освіти населення, рівня участі, результатів, навчальних результатів(іспити, національні та / або міжнародні тести тощо);
2. інновації повинні бути стійкими (децентралізація освіти);
3. інновації повинні бути цілеспрямованими діями, що сприятимуть успіху якомога більшої кількості людей (продовження обов'язкового навчання, яке

дозволяє зберегти в системі освітнє населення, яке зазнає ризику відмови від навчання, освітні програми для включення до системи освіти людей з обмеженими можливостями, соціально незахищених сімей, дорослих тощо).

Вважається, що інновації виникають в результаті кризи (наприклад, фінансова криза, вплинувши на систему освіти, створила умови для появи інновацій у цій системі). Але для ефективного розвитку й досягнення стійких результатів, інновації зумовлені існуванням та дією певних факторів, переважно сприятливих для інновацій.

Принагідно зазначимо, що ті університети, які змінюються в процесі інноваційного пошуку, класифікуються як саморозвинені системи освіти. Тому у внутрішній системі вищої освіти виділяються різні типи інновацій за такими критеріями, як-от: масштабність університетських перетворень; ступінь глибини виконаного перетворення; ступінь новизни.

За кордоном існує два типи навчання:

1. підтримка (аналог вітчизняної репродуктивної традиції);
2. інноваційний, який може бути модернізованим у запропонованому варіанті - активний та перетворюючий (інноваційний – інтенсивний).

Жан-П'єр Бешар [1] аналізує тему інновацій у вищій освіті і пропонує розроблену та складну схему факторів, що впливають на інновації, наголошуючи на тому, що вони можуть бути – однаковою мірою – як сприятливими для початку та еволюції інновацій, так і інгібіторами інноваційного процесу. Все залежить від контексту, в якому вони діють, від спроможності керівництва та залучення установи, викладачів тощо.

Наведемо основні тригери або інгібітори інновацій в освіті.

1. Фактори, що діють на рівні навколишнього середовища: зміна загалом – перередагування університетського змісту в суспільстві в процесі трансформації; нові технологічні та педагогічні; суб'єкти змін – професійні, приватні, громадські, громадські організації тощо, які прагнуть змінити зміст; освіта; стратегії змін – законодавчі стратегії, співпраця, співпраця, конкуренція.

2. Фактори, що діють на рівні закладу: сприйняття суб'єктами змін – домінують негативні уявлення про фінансові ресурси, що виділяються на вищу освіту, та необхідність зміни навчальних програм; формулювання стратегій – аналіз потужності та надійності навчальних закладів з точки зору визначення рішень, можливостей, шляхів досягнення поставлених ними цілей; реалізація – практичне транспонування визначених рішень, стратегій.

3. Чинники, що діють на рівні кафедр: робочий клімат – клімат співпраці між викладачами або не співпраці; роль керівника відділу – керівник відділу може ініціювати, заохочувати співпрацю, співпрацю або може мати байдуже ставлення; діяльність викладачів – ризик, інноваційні методи навчання-навчання-оцінювання тощо.

VI Дунайські наукові читання

4. Фактори, що діють на рівні групи (викладачі та студенти): сприятливе ставлення до змін або спротив змінам на рівні педагогічного колективу; мотивація та задоволеність роботою або незацікавленість; організаційна культура вишу.

Схема, хоча побудована для пояснення інновацій у вищій освіті, може бути поширена на всю систему. Таким чином, для того, щоб бути модифікованим на рівні вищої освіти, зміст освіти повинен бути модифікований на рівні всієї системи, серед її характеристик є безперервність та логічна послідовність переданих знань. Процес децентралізації освіти на всіх її рівнях дозволяє залучати до освітньої діяльності інші органи влади, крім освітніх, створюючи умови для встановлення сприятливих партнерських відносин для навчання та успіху суб'єктів освіти.

Інновація діє на рівні всіх її компонентів: структури та організації, змісту освіти, освітнього середовища. Еволюція інновацій, досягнуті результати залежать від соціально-економічних характеристик суспільства та особливостей системи освіти [2, с. 21].

Аналіз інноваційного процесу в освіті безпосередньо корелює з його структурою та організацією: централізована освіта або децентралізована освіта. Децентралізація освіти означає, загалом, повну або часткову передачу деяких обов'язків (фінансування, набір, особиста зарплата, навчальний план тощо) з центрального рівня на місцевий рівень або навіть на рівень навчального закладу. Перший вплив на освіту, з точки зору порушеної теми, полягає в тому, що для того, аби такий перехід був можливим, необхідно змінити законодавство про освіту, що, на думку деяких науковців (Дубасенюк О.А., Кремень В.Г., Дичківська І.М.), саме по собі є способом інновацій.

Також вважається, що інноваційний процес має більше шансів на успіх у децентралізованій системі, ніж у централізованій, і завдяки тому, що децентралізація дозволяє через передачу відповідальності безпосередню участь різноманітних суб'єктів у навчальному процесі (наприклад, асоціації батьків, представників економічного середовища тощо), зміна способу роботи, безпосередня участь у процесі прийняття рішень тощо.

Інновації - це процес навчання, набуття нових знань, нових способів роботи, факт, який уже відчують як педагоги і студентство, так і органи влади. Децентралізація системи освіти, навіть у обмеженій формі, сприяє цьому навчальному процесу – суб'єкти навчання вчаться, перш за все, співпрацювати, співпрацювати між собою, з місцевою владою з метою збільшення шансів успіху у студентів у вишах.

На рівні структури та організації відбулися суттєві зміни: приватна освіта всіх рівнів, нові профілі, спеціалізації, характерні для ринкової економіки (підприємницька освіта, управління), навчання впродовж життя тощо.

Зазначимо, що не менш важливим аспектом є законодавство про освіту, яке було адаптоване та доопрацьоване відповідно до реалій та вимог суспільства, заснованого на знаннях.

Одним з елементів, що підлягає інноваціям, є тип навичок, що формуються в суспільстві, де кордони перед дорожнім рухом вже не існують [3, с. 16]. У суспільстві, заснованому на знаннях, системи освіти зобов'язані захищати своїх громадян, надаючи їм необхідну освіту та професійну підготовку.

Для того, щоб нововведення на рівні змісту та на рівні структури та організації освіти могли бути реалізовані на практиці та призвести до стійких результатів – необхідна підтримка педагогів-практиків, педагогів-новаторів. Часто вживаним аспектом у працях, спрямованих на інновації в освіті, є те, що – більше, ніж структура та організація освіти чи її зміст, – що потрібно вносити в інновації, це викладацький менталітет.

Відмітимо, що освітнє середовище у вищій складається в основному з викладачів та студентів і визначається відносинами, які встановлюються між ними та їхніми сім'ями. Для досягнення стійких результатів будь-яка інновація потребує сприятливого освітнього середовища, тобто відносин співпраці, співпраці, довіри та взаємодопомоги між тими, хто формує освітнє середовище [4, с. 212].

Зазначимо, що інновації – це те, що приносить новизну, а наступність представлена середовищем та організаційною культурою.

Підсумовуючи вищезазначене, відмітимо, що майбутнє вищих навчальних закладів має дві основні характеристики, а саме: інноваційний та конкурентний розвиток освіти та досліджень. У цьому сенсі необхідно розробити системний підхід до збільшення академічного, інституційного та організаційного потенціалу. У цьому контексті дидактична діяльність передбачає деякі основні елементи: орієнтований на студента навчальний процес, акцент на навчання, навчання, зосередженні на результатах навчання, навчання, спрямованому на знання, навички та певні навички для ринку праці.

Отже, стратегії та дидактичні підходи університету мають адаптуватися до цих розробок, реалізовувати принципи сучасної педагогіки, використовуючи сучасні засоби навчання-навчання.

В умовах економіки, заснованої на знаннях, переходу від індустріального до інноваційного суспільства, система університетської освіти є однією з основних підсистем соціально-економічної структури держави, яка є стратегічною галуззю, що забезпечує ринок праці наявністю висококваліфікованих фахівців, котрі здатні використовувати інноваційні знання. Тому роль вищої освіти у цьому процесі – переходу до інноватики – є дуже важливою, оскільки суспільний розвиток через освіту та навчання є надзвичайно важливим для збільшення спроможності поглинати інновації. А саме розвиток вищих навчальних закладів є одним із важливих факторів, що сприяють стійкому зростанню суспільства та підвищенню конкурентоспроможності сучасних фахівців.

Сучасна система освіти характеризується початковими формами інновацій, які завдяки стійкому втручанням як всередині системи, так і поза нею мають шанс стати постійною системою.

VI Дунайські наукові читання

1. Béchard J.P. L'enseignement supérieur et les innovations pédagogiques: une recension des écrits. In: Revue des sciences de l'éducation, Vol. XXVII. nr. 2. 2001.
2. Дубасенюк О.А. (2014). Інновації в сучасній освіті: Житомир, Світ. 142 с.
3. Кремень В. Г. (2012). Філософсько-освітня діяльність: інноваційні аспекти. Становлення і розвиток науковопедагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи: Житомир, Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. С.10-26.
4. Дичківська І. М. (2012). Інноваційні педагогічні технології : у 2 кн. Київ, Академвидав. Кн.2. 352 с

УДК 376.5

ADAPTATION OF APPLICANTS OF HIGHER EDUCATION TO DISTANCE LEARNING

Natalia Svyshch¹

АДАПТАЦІЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Наталя Свищ¹

Abstract. *The article analyzes the main psychological aspects of the adaptation process; the experience of domestic and foreign researchers is studied, the main advantages and disadvantages of adaptation are revealed. The main purpose of the article is to study the process of adaptation of applicants of higher education to distance learning.*

Key words: *adaptation, distance learning, adaptation process, types of adaptation, forms of adaptation, maladaptation.*

Анотація. *В статті проаналізовано основні психологічні аспекти процесу адаптації; вивчено досвід вітчизняних та іноземних дослідників; виявлено основні переваги та недоліки адаптації. Основною метою статті є дослідження процесу адаптації здобувачів ЗВО до дистанційного навчання.*

Ключові слова: *адаптація, дистанційне навчання, адаптаційний процес, типи адаптації, форми адаптації, дезадаптація.*

Підготовка фахівця своєї справи вимагає від закладу вищої освіти (далі – ЗВО) не лише потужного інформаційного, матеріально-технічного, навчально-

¹ Lecturer, Izmail State University for the Humanities, Ukraine, Address: Belgorod-Dniester St., 141, Izmail, Odessa Region, 68600, Tel.: +380976122018, E-mail: svish.natalya@ukr.net; ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2056-1422>

¹ Викладач, Ізмаїльський державний гуманітарний університет, Україна, адреса: вул. Білгород-Дністровська, 141, м. Ізмаїл, Одеська область, 68600, М.т.: +380976122018, E-mail: svish.natalya@ukr.net; ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2056-1422>